

Tisková zpráva

Důvěra vybraným institucím – říjen a listopad 2019

- ⊙ Nejvyšší důvěru vyjádřila v říjnu 2019 česká veřejnost veřejným vysokým školám (73 %) a Akademii věd ČR (67 %).
- ⊙ České národní bance v říjnu 2019 důvěřovalo 65 % občanů, Ústavnímu soudu 64 % Čechů, Nejvyššímu kontrolnímu úřadu 60 %, veřejnému ochránci práv 58 % a Úřadu na ochranu osobních údajů 54 %.
- ⊙ V listopadu 2019 vyslovila polovina občanů důvěru Nejvyššímu státnímu zastupitelství (50 %), necelá polovina Bezpečnostní informační službě (47 %) a více než dvě pětiny Národnímu úřadu pro kybernetickou a informační bezpečnost (44 %).
- ⊙ U všech zkoumaných institucí převládá důvěra nad nedůvěrou.
- ⊙ V porovnání s posledním srovnatelným šetřením z června 2019 se zvýšila důvěra a poklesla nedůvěra v případě ÚS, veřejného ochránce práv i NKÚ. Oproti výzkumu z prosince 2018 můžeme vidět také určité zlepšení v případě ÚOOÚ i ČNB.
- ⊙ Důvěra Bezpečnostní informační službě byla zjišťována naposledy před 15 lety v listopadu 2004 a aktuální hodnocení BIS je výrazně lepší, než bylo kdykoli v minulosti.
- ⊙ Aktuální důvěra Akademii věd ČR je srovnatelná s rokem 2009 a výrazně vyšší než v letech 2012 a 2016.

Zpracoval:

Jan Červenka

Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

Tel.: 210 310 586; e-mail: jan.cervenka@soc.cas.cz

V reprezentativním šetření CVVM SOÚ AV ČR byla v říjnu a listopadu 2019 reprezentativnímu vzorku občanů ČR položena otázka, zda důvěřují vybraným institucím.¹

Říjnové šetření konkrétně zjišťovalo důvěru ve vztahu k veřejnému ochránci práv (ombudsmanovi), Ústavnímu soudu, Nejvyššímu kontrolnímu úřadu, České národní bance, Úřadu pro ochranu osobních údajů, veřejným vysokým školám a Akademii věd České republiky. V listopadovém výzkumu byla obdobným způsobem měřena důvěra vůči Bezpečnostní informační službě (BIS), Nejvyššímu státnímu zastupitelství a Národnímu úřadu pro kybernetickou a informační bezpečnost (NÚKIB).

Jak ukazují výsledky v grafu 1, mezi zkoumanými institucemi relativně nejvyšší důvěře těšily veřejné vysoké školy, jimž důvěřují téměř tři čtvrtiny (73 %) populace, v tom 21 % jim „rozhodně důvěřuje“ a 52 % jim „spíše důvěřuje“. Nedůvěru ve vztahu k veřejným vysokým školám vyjadřuje asi sedmina (14 %) respondentů, z nichž 11 % veřejným vysokým školám „spíše nedůvěřuje“ a 3 % „rozhodně nedůvěřuje“. 13 % dotázaných uvedlo, že neví.

Na druhém místě z hlediska podílu důvěřujících při nejnižším podílu nedůvěřujících se umístila Akademie věd ČR, jíž důvěru vyjádřily dvě třetiny (67 %) oslovených, z toho 20 % Akademii věd ČR „rozhodně důvěřuje“ a 47 % „spíše důvěřuje“. Naopak o málo více než desetina (11 %) lidí Akademii věd nedůvěřuje, v tom 3 % „rozhodně“ a 8 % „spíše“. Podíl nerozhodných odpovědí byl v případě Akademie věd vyšší než u veřejných vysokých škol a zároveň i než u všech ostatních zkoumaných institucí s výjimkou NÚKIB, když převýšil úroveň jedné pětiny (22 %).

¹ Otázka (říjen): „Řekněte, prosím, důvěřujete g) Veřejnému ochránci práv (ombudsmanovi), h) Ústavnímu soudu, i) Nejvyššímu kontrolnímu úřadu, k) České národní bance, l) Úřadu pro ochranu osobních údajů, u) veřejným vysokým školám, m) Akademii věd České republiky.“ Varianty odpovědí: rozhodně důvěřuje, spíše důvěřuje, spíše nedůvěřuje, rozhodně nedůvěřuje.

Otázka (listopad): „Řekněte, prosím, důvěřujete s) Bezpečnostní informační službě (BIS), v) Nejvyššímu státnímu zastupitelství, w) Národnímu úřadu pro kybernetickou a informační bezpečnost (NÚKIB)?“ Varianty odpovědí: rozhodně důvěřuje, spíše důvěřuje, spíše nedůvěřuje, rozhodně nedůvěřuje.

S malým odstupem třetí z hlediska podílu důvěřujících, avšak již při výrazně vyšším podílu nedůvěry, se v šetření umístila Česká národní banka. ČNB důvěřují necelé dvě třetiny (65 %) dotázaných, v tom 15 % „rozhodně“ a 50 % „spíše“. Podíl nedůvěřujících ČNB se pak blížil jedné čtvrtině (24 %), když 18 % respondentů podle svých slov ČNB „spíše nedůvěřuje“ a 6 % jí „rozhodně nedůvěřuje“. Přibližně desetina (11 %) dotázaných uvedla, že neví.

Podobně jako ČNB je hodnocen i v pořadí čtvrtý Ústavní soud (ÚS), jemuž důvěřují rovněž necelé dvě třetiny populace (64 %), v tom 16 % mu „rozhodně důvěřuje“ a 48 % mu „spíše důvěřuje“. Nedůvěru ve vztahu k ÚS pak vyjádřila o málo více než čtvrtina oslovených (27 %), z nichž 21 % ÚS „spíše nedůvěřuje“ a 6 % „rozhodně nedůvěřuje“. 9 % respondentů v případě ÚS nevědělo, jak jej z hlediska důvěry hodnotit.

Pátému v pořadí, Nejvyššímu kontrolnímu úřadu (NKÚ), důvěřuje třípětinová většina (60 %) občanů, v tom 16 % „rozhodně“ a 44 % „spíše“. Podíl nedůvěřujících NKÚ pak tvoří asi čtvrtinu (26 %), když 20 % respondentů uvedlo, že mu „spíše nedůvěřuje“, a 6 % mu „rozhodně nedůvěřuje“. Zbýlých 14 % zvolilo odpověď „nevím“.

Ve vztahu k veřejnému ochránci práv (ombudsmanovi) důvěru vyjadřuje bezmála třípětinová většina (58 %) oslovených, v tom 16 % „rozhodně“ a 42 % „spíše“. Podíl nedůvěřujících se pohybuje na úrovni čtvrtiny (25 %), když 17 % dotázaných ombudsmanovi „spíše nedůvěřuje“ a 8 % „rozhodně nedůvěřuje“. Podíl odpovědí „nevím“ tvořil asi šestinu dotázaných (17 %).

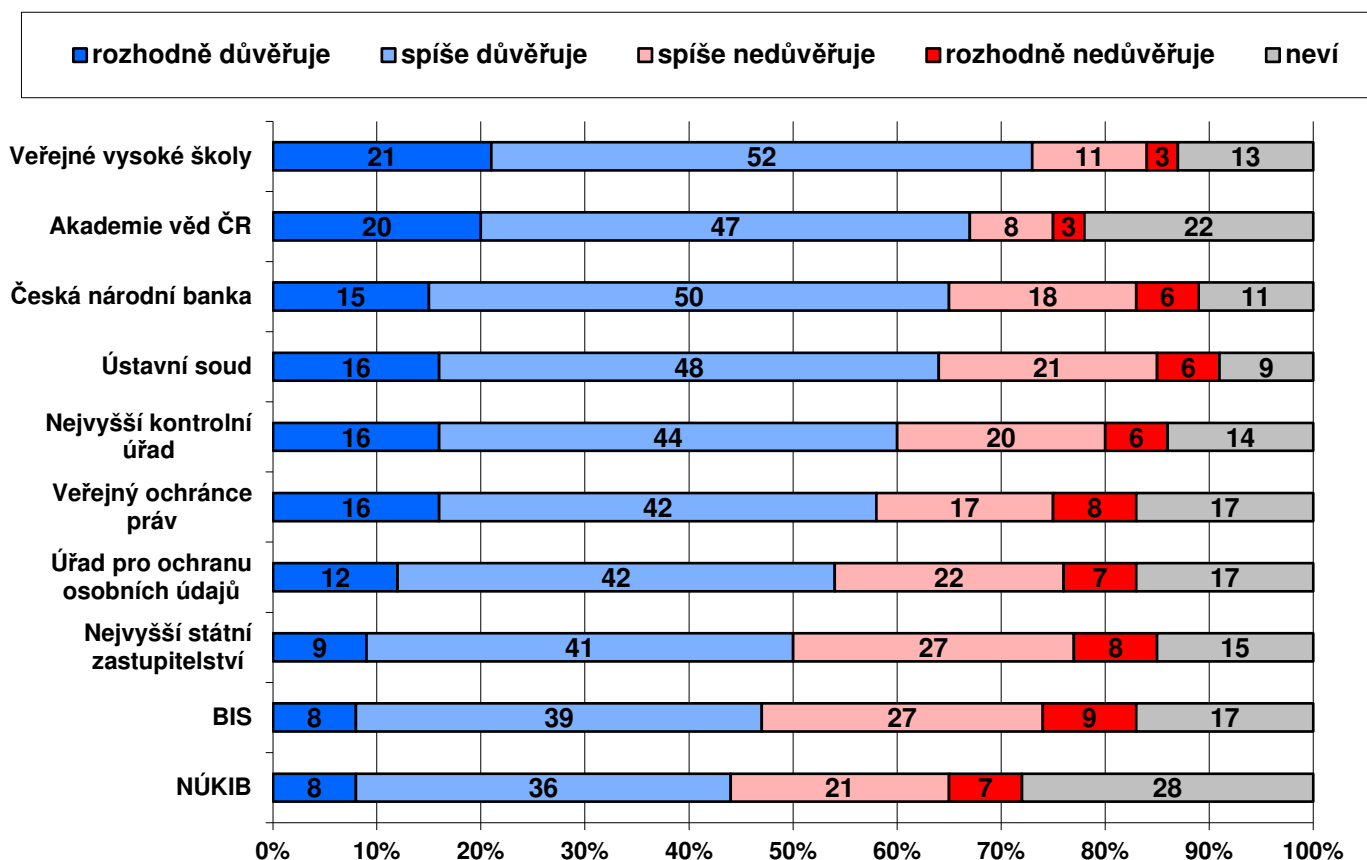
Úřadu pro ochranu osobních údajů důvěru vyjádřila nadpoloviční většina (54 %) dotázaných, v tom 12 % ÚOOÚ „rozhodně důvěřuje“ a 42 % „spíše důvěřuje“. Naopak necelé tři desetiny (29 %) veřejnosti ÚOOÚ nedůvěřují, v tom 22 % „spíše“ a 7 % „rozhodně“. Nerozhodnou odpověď zvolil pak přibližně jeden ze šesti (17 %) respondentů.

Polovina veřejnosti (50 %) podle vlastního vyjádření důvěřuje Nejvyššímu státnímu zastupitelství, z toho 9 % „rozhodně“ a 41 % „spíše“. Naopak nedůvěru ve vztahu k Nejvyššímu státnímu zastupitelství deklarovala více než třetina (35 %) oslovených, v tom 27 % Nejvyššímu státnímu zastupitelství „spíše nedůvěřuje“ a 8 % mu „rozhodně nedůvěřuje“. 15 % dotázaných uvedlo, že neví.

Již pouze necelá polovina (47 %) českých občanů důvěřuje Bezpečnostní informační službě, v tom 8 % „rozhodně“ a 39 % „spíše“. Podíl nedůvěřujících BIS tvoří více než třetinu (36 %), z toho BIS 27 % „spíše nedůvěřuje“ a 9 % jí „rozhodně nedůvěřuje“. Odpověď „nevím“ uvedl jeden ze šesti (17 %) dotázaných.

Nejnižší se z hlediska deklarované důvěry s podílem důvěřujících překračujícím úroveň dvou pětín (44 %) populace ve věku od 15 let mezi zkoumanými institucemi zařadil Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost (NÚKIB). Tomu důvěřují jen o málo více než dvě pětiny (44 %) občanů, v tom 8 % „spíše“ a 36 % „rozhodně“. Podíl nedůvěřujících byl ovšem nižší a jen mírně převyšoval úroveň jedné čtvrtiny (28 %), čehož 21 % tvořili, ti, kdo NÚKIB „spíše nedůvěřují“ a 7 % ti, kdo mu „rozhodně nedůvěřují“. Stejně velký jako podíl nedůvěřujících, tj. 28 %, byl zároveň i podíl těch, kdo se v případě NÚKIB nedokázali rozhodnout, což byl výrazně nejvyšší podíl ze všech zkoumaných institucí.

Graf 1: Důvěra/nedůvěra obyvatel vybraným institucím (%)

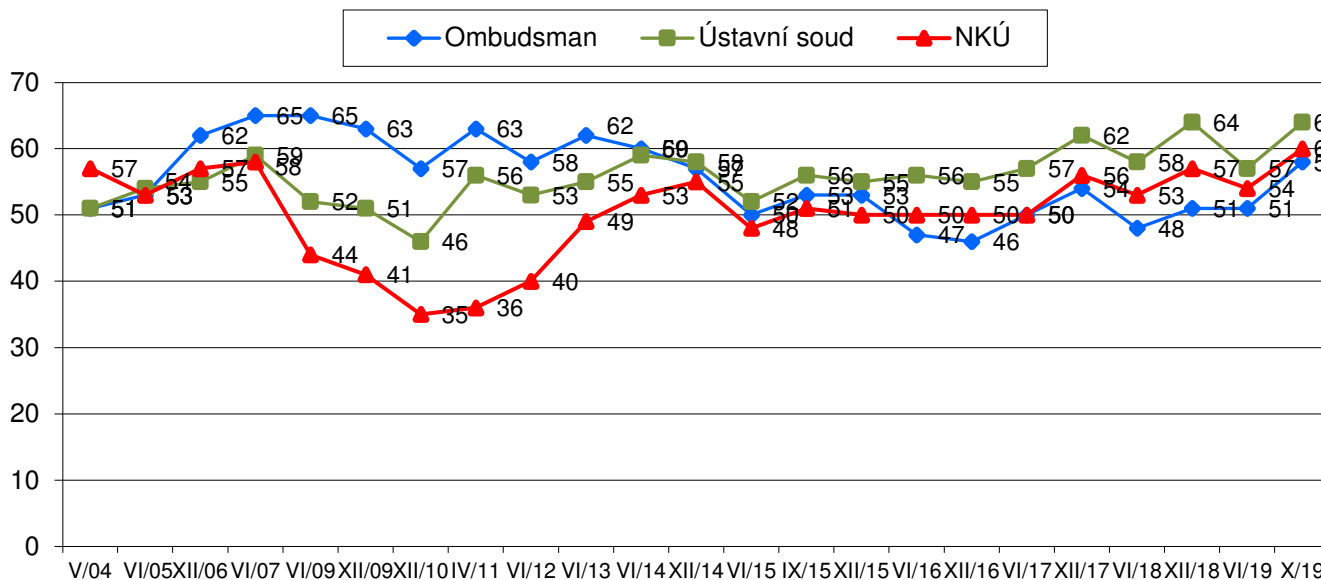

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 5. – 20. 10. 2019, 1021 respondentů starších 15 let, 2. – 15. 11. 2019, 1015 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Podrobnější analýza ukázala, že důvěra u všech zkoumaných institucí navzájem významně pozitivně koreluje a že s výjimkou důvěry v prezidenta pozitivně koreluje i s důvěrou ke standardně zkoumaným ústavním institucím, tj. vládě, Poslanecké sněmovně, Senátu, krajským a obecním zastupitelstvům, hejtmanům a starostům obcí a městských částí. V případě důvěry k prezidentovi byla zaznamenána pouze slabší pozitivní korelace s důvěrou Nejvyššímu státnímu zastupitelství, BIS a NÚKIB. Ve všech případech rovněž platí, že důvěra se zvyšuje spolu se zlepšujícím se hodnocením ekonomické situace v České republice, se zlepšujícím se hodnocením životní úrovně vlastní domácnosti, se zvyšující se spokojeností s vlastním životem a s výjimkou Akademie věd a veřejných vysokých škol také s narůstající spokojeností se současnou politickou situací. Při vyloučení studentů pak důvěra u zkoumaných institucí s výjimkou ombudsmana a ÚOOÚ sílí spolu s nejvyšším stupněm dokončeného vzdělání. Z hlediska pohlaví se poněkud nižší důvěra ze strany mužů objevuje v případě veřejného ochránce práv a zvýšená nedůvěra v případě ÚOOÚ.

Grafy 2a, 2b, 3a, 3b a 4 a tabulka 1 ukazují vývoj důvěry a nedůvěry ke sledovaným institucím v čase. V porovnání s posledním srovnatelným šetřením z června 2019 se zvýšila důvěra a poklesla nedůvěra v případě ÚS (nárůst důvěry o 7 procentních bodů, pokles nedůvěry o 5 procentních bodů), veřejného ochránce práv (nárůst důvěry a pokles nedůvěry shodně o 7 procentních bodů) i NKÚ (nárůst důvěry o 6 procentních bodů, pokles nedůvěry o 7 procentních bodů). Oproti výzkumu z prosince 2018 můžeme vidět také určité zlepšení v případě ÚOOÚ (nárůst důvěry o 6 procentních bodů, pokles nedůvěry o 9 procentních bodů) i ČNB (pokles nedůvěry o 5 procentních bodů). V minulosti byla zjišťována také důvěra Bezpečnostní informační službě, naposledy před 15 lety v listopadu 2004, a jak ukazuje tabulka 1, aktuální hodnocení BIS je výrazně lepší, než bylo kdykoli v minulosti, přičemž podíl důvěřujících od roku 2004 o 28 procentních bodů vzrostl, podíl nedůvěřujících o 13 procentních bodů poklesl.

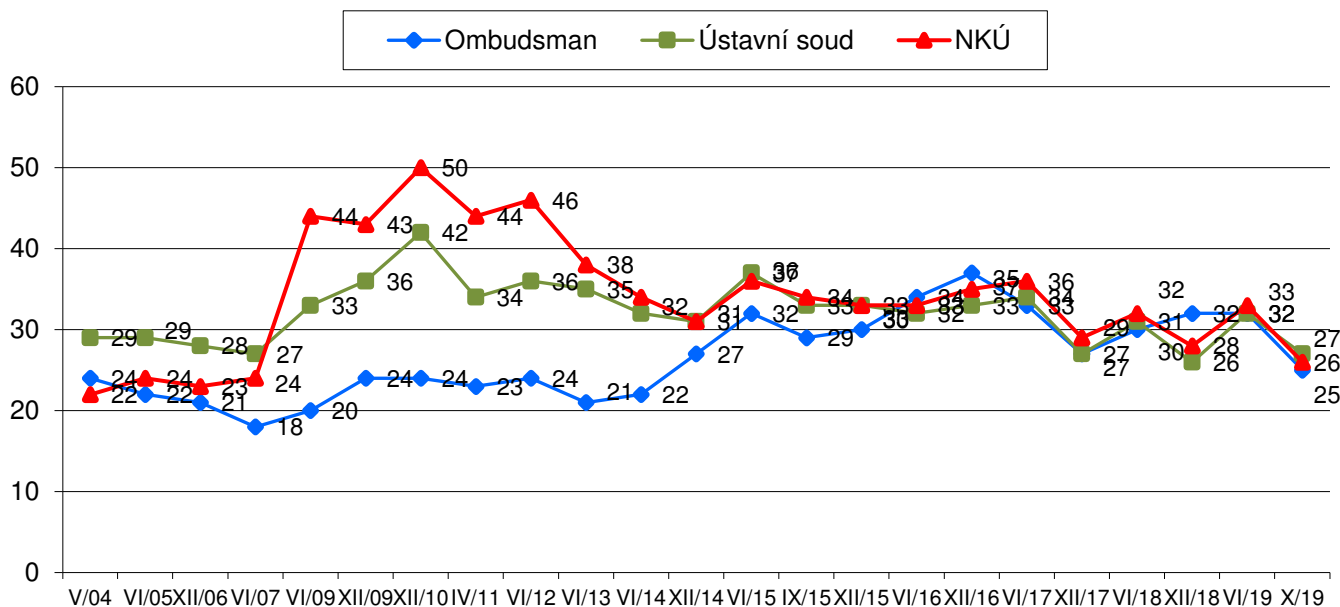
Graf 2a: Důvěra obyvatel veřejnému ochránci práv (ombudsmanovi), Ústavnímu soudu a Nejvyššímu kontrolnímu úřadu – časové srovnání (%)

Pozn.: Hodnoty v grafu jsou součtem odpovědí „rozhodně důvěřuje“ a „spíše důvěřuje“. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „spíše nedůvěřuje“ a „rozhodně nedůvěřuje“ a odpověď „nevím“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

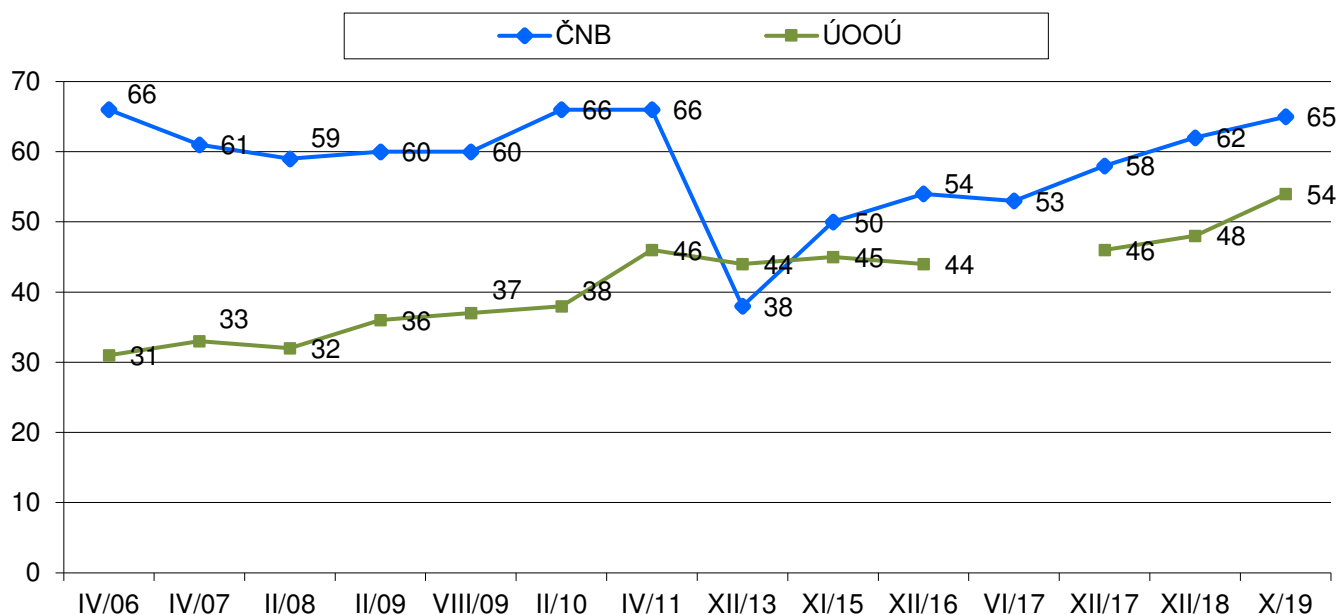
Graf 2b: Nedůvěra obyvatel veřejnému ochránci práv (ombudsmanovi), Ústavnímu soudu a Nejvyššímu kontrolnímu úřadu – časové srovnání (%)

Pozn.: Hodnoty v grafu jsou součtem odpovědí „rozhodně nedůvěřuje“ a „spíše nedůvěřuje“. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „spíše důvěřuje“ a „rozhodně důvěřuje“ a odpověď „nevím“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

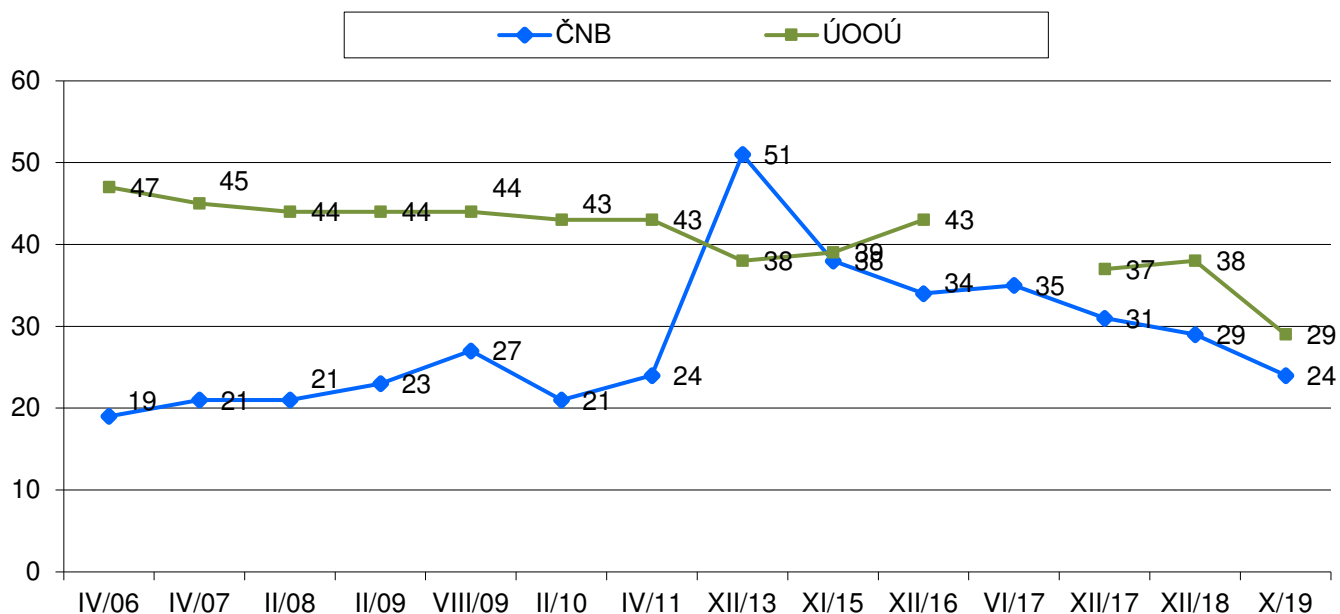
Graf 3a: Důvěra obyvatel České národní bance a Úřadu pro ochranu osobních údajů – časové srovnání (%)

Pozn.: Hodnoty v grafu jsou součtem odpovědí „rozhodně důvěřuje“ a „spíše důvěřuje“. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „spíše nedůvěřuje“ a „rozhodně nedůvěřuje“ a odpověď „nevím“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Graf 3b: Nedůvěra obyvatel České národní bance a Úřadu pro ochranu osobních údajů – časové srovnání (%)

Pozn.: Hodnoty v grafu jsou součtem odpovědí „rozhodně důvěřuje“ a „spíše důvěřuje“. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „spíše nedůvěřuje“ a „rozhodně nedůvěřuje“ a odpověď „nevím“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Tabulka 1: Důvěra k BIS (%)

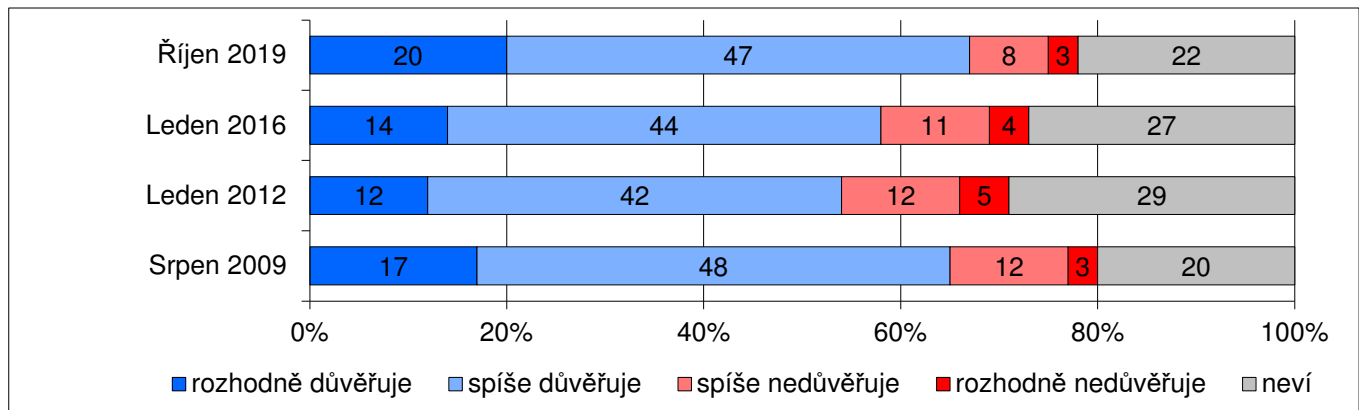
	II/95	XII/96	III/97	VII/99	VII/01	XI/04	XI/19
Důvěřuje	17	13	16	13	15	19	47
Nedůvěřuje	55	55	59	52	51	49	36
Neví	28	32	35	35	34	32	17

Hodnoty v tabulce jsou součtem odpovědí „rozhodně důvěřuje“ a „spíše důvěřuje“ (respektive „rozhodně nedůvěřuje“ a „spíše nedůvěřuje“).

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Aktuální důvěra Akademii věd ČR je srovnatelná s rokem 2009 a výrazně vyšší než v letech 2012 a 2016. Ve všech výzkumech vždy alespoň pětina dotázaných nedokázala odpovědět a zvolila variantu „nevím“, přičemž vyšší podíl byl v letech 2012 a 2016 (29 %, resp. 27 %). Aktuálně vyjádřená nedůvěra k Akademii věd ČR je vůbec nejnižší za celé sledované období.

Graf 4: Důvěra v Akademii věd ČR (%) – časové srovnání

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Veřejné vysoké školy, Nejvyšší státní zastupitelství a Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost byly do výzkumu zařazeny poprvé a proto u nich vývoj důvěry zatím nemůžeme sledovat.

Technické parametry výzkumu

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost, v19-10, v19-11</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>5. – 20. 10. 2019, 2. – 15. 11. 2019</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1021, 1015</i>
<i>Počet tazatelů:</i>	<i>177, 181</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem - kombinace dotazování CAPI a PAPI</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>PI.1</i>
<i>Kód zprávy:</i>	<i>pi191210</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>10. prosince 2019</i>
<i>Zpracoval:</i>	<i>Jan Červenka</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý.]